
Volání havrana

Wilbur Smith & Corban Addison

Hala byla přeplněná. Mladí muži ve večerních oblecích se tísnili na lavicích v řadách po deseti, další stáli namačkaní tělo na tělo podél stěn sálu. Vzduch osvětlený lampami ztěžkl pachem potu, alkoholu a vzrušení jako při zápasech na vesnickém trhu.

Dnes večer se však krev prolévat nebude. Tohle byla Cambridge Union Society, nejstarší debataní klub v zemi a zkušební kolbiště pro budoucí vůdce národa. Zdejší souboje budou pouze slovní a jediné zranění utrpí pýcha. Tak alespoň zněla pravidla.

Přední část sálu byla uspořádána jako miniaturní parlament. Dvě strany na protilehlých lavicích proti sobě, vzdálené navzájem na dvě délky meče. Z vyvýšeného pultíku na jedné straně mluvil k auditoriu mladý muž jemných rysů a pískově zbarvených vlasů, jmenoval se Fairchild.

„Návrh, který máte dnes večer projednat, zní: ‚Tato sněmovna je přesvědčena, že otrokářství by mělo být vymazáno z tváře Země.‘ A případ je samozřejmě tak evidentní, že sotva může být zpochybňován.“

Souhlasné přikyvování; mladý muž kázal přesvědčeným. Mezi cambridgeskými studenty vyšších ročníků bylo abolicionistické přesvědčení velmi rozšířené.

„Vím, že jsme v této sněmovně zvyklí diskutovat o jemných nuancích zákonů a politiky. Toto však není akademické téma. Otázka otrokářství se dotýká vyššího zákona. Držet nevinné muže a ženy v řetězech, vyrvat je z jejich domovů a upracovat je k smrti je zločin spáchaný proti Bohu a všem zákonům spravedlnosti.“

Na protější lavici projev mrzutě poslouchala většina zástupců opozice. Věděli, že bojují předem prohranou bitvu. Jeden se předklonil a propletl si ka-

pesník mezi prsty. Jiný hleděl na mluvčího tak melancholicky, až se zdálo, že se rozpláče. Jen třetí působil klidně a nevzrušeně. Nonšalantně se opřel, na tváři líný úsměv, jako by pouze on jediný znal vynikající žert.

„Pokud je ve vás jen špetka lidskosti, naléhám na vás, abyste návrh podpořili.“

Fairchild se za neutuchajícího potlesku posadil. Prezident zasedání počkal, až se sál ztiší.

„Nyní předsedající žádá, aby za opozici promluvil Mungo St. John.“

Vstal muž, který si tak spokojeně hověl na přední lavici. Nikdo netleskal, ale v síni jako by zajiskřila nová energie. Nahoře na galerii, odkud mohly jednání sledovat mladé dámy z vynikajících rodin, pokud ovšem zachovají naprostý klid, zašustily krinolíny a zapraskaly korzety, jak se naklonily kupředu, aby lépe viděly.

Toho mladíka jste nemohli ignorovat. Byl sotva dvacetiletý a nejméně o půl hlavy převyšoval všechny muže přítomné v sále. Tmavé vlasy mu splyvaly přes límec v dlouhé husté hřívě, opálená pokožka svítila leskem, jaký nemohlo chabé anglické slunce nikdy vykouzlit. Oblek měl střížený tak, aby dal vyniknout postavě: štíhlý pas se zvedal k širokým svalnatým ramenům, která by lépe slušela boxerovi než studentu cambridgeské univerzity.

Pokud z auditoria cítil šípy nepřátelství, nezahaly klidný úsměv z jeho tváře. Spíš se zdálo, že jej energie davu nabíjí.

„Dnes večer jste slyšeli spoustu argumentů proti údajnému zlu otrokářství. Ale navštívil někdo z vás velké tabákové plantáže ve Virginii nebo bavlněná pole kolem Mississippi?“ Přelétl shromáždění kouřově žlutýma očima. „To je má rodná země. Narodil jsem se a vyrostl ve Virginii. Pro mě není otrokářství senzační zpráva v novinách nebo kázání vzývající hrůzy pekla. Na vlastní oči jsem poznal jeho realitu.“

Snížil hlas. „Je to těžká práce? Ano. Profitují boháči z práce jiných? Znovu ano. Ale nenechte se zmást smyšlenkami o brutalitě a násilí, jimiž se vás někteří snaží zahltit. Na plantáži Windemere – v mém domově na břehu řeky James – drží můj otec čtyři stovky pracovníků a stará se o jednoho každého z nich. Když dobře pracují, pochvává je a ocení. Když onemocní, pečuje o ně. Když zemrou, oplakává je.“

„To proto, že každý z nich pro něj znamená tisíc dolarů,“ zvolal Fairchild. Auditorium se zasmálo.

„Můj přítel má pravdu,“ potvrdil Mungo. „Ale představte si, že vlastníte něco, co má takovou hodnotu. Například ušlechtilého koně nebo perlový náhrdelník. Budete ho bít, opovrhnete jím nebo jej hodíte do bláta? Nebo se o něho budete pečlivě starat, leštit ho a dobře hlídat, protože je pro vás tak cenný?“

Uvolněně se opřel o pultík, jako kdyby se opíral o krbovou římsu ve svém salonu a vychutnával si dobrý doutník.

„Jsem ve vaší zemi hostem. Avšak někdy je potřebné oko cizince, aby postřehlo, co domácí přehlížíjí. Zajedte si do Manchesteru nebo Birminghamu či do kteréhokoliv jiného velkého průmyslového města. Zajděte do továren. Uvidíte tam muže a ženy, kteří se dřou dvanáct, čtrnáct, dokonce osmáct hodin denně v podmínkách, ze kterých by se mému otci zvedl žaludek.“

„Ale jsou svobodní a dostávají zapláceno,“ namítl Fairchild.

„A k čemu je jim svoboda, když znamená jen možnost žít ve slumech, dokud se nepracují k smrti? K čemu je jim mzda, když si za ni nemohou koupit ani tolik jídla, aby se nasýtili? Ty peníze kupují pouze a výhradně svědomí majitelů továren. A zatím na Windemere si každý pracovník může dopřát tři bohatá jídla denně, střechu nad hlavou a čistý oděv. Nikdy si nemusí dělat starosti, zda nebude hladovět nebo kdo zaopatří jeho rodinu. Mohu vám zaručit, že kdyby kterýkoliv anglický dělník z tkalcovny nebo horník z uhelných dolů spatřil, jak se žije na plantážích, ve vteřině by změnil.“

Z protější lavice vstal mluvčí Fairchild. „Námítka?“

Mungo malátně mávl rukou, že námítku připouští.

„I kdybychom tento absurdní obrázek afrických otroků hovících si v jakémsi příjemném ráji přijali, tento gentleman se stydlivě vyhýbá otázce, jak se tyto osoby do jeho země dostaly. Přizná, že obchod s otroky není nic než obchod s utrpením? Nebo nás bude přesvědčovat, že miliony Afričanů dobrovolně nastoupily na vyhlídkovou plavbu do Ameriky, aby si tam užívaly dobrodiní příznivějšího podnebí?“

Poznámka vyvolala veselí a i Mungo se zešíroka usmíval, jak sdílel žert s ostatními.

„Obchod s otroky je v Británii i Americe nezákonný již více než třicet let,“ prohlásil. „Ať již naši otcové a dědové dělali cokoli, dnes je s tím konec.“

Fairchild silně zrudl a snažil se uklidnit rozbourěné emoce – při těchto debatách se gentlemanské chování cenilo stejně vysoko jako pádné a inteligentní argumenty –, ale moc se mu je ovládnout nepodařilo.

„Zcela jistě velmi dobře víte, že navzdory vyčerpávajícímu úsilí naší vlády obchodníci s otroky nadále pohrdají zákony a pašují černochoy z Afriky přímo pod nosem Královského námořnictva.“

„V takovém případě navrhuji, abyste svou stížnost projednal s Královským námořnictvem.“

„To také udělám,“ odsekl Fairchild. „Mohu nyní vážené shromáždění informovat, že jakmile složím závěrečné zkoušky a získám diplom, nastoupím k Západoafrické hlídkové eskadře námořnictva Jejího Veličenstva, která při africkém pobřeží zadržuje plavidla otrokářů. Odtamtud vám podám hlášení o přesnosti obrázků *radostného* otroctví, jak nám je zde maluje pan St. John.“

Sálem zaburácel aplaus a souhlasné výkřiky. Na galerii pro dámy se neje-den korzet napřímil obdivem k Fairchildovu mužnému vystupování.

„Až se dostanete do Afriky, můžete podávat hlášení o tom, jak tihle černoši žijí ve své vlasti,“ odsekl Mungo. „Hladoví, špinaví, nevědomí – a soustavně ve válce všech proti všem. A potom si zajedte do Ameriky a upřímně si přiznejte, že tam se jim přece jen žije lépe.“

Otočil se k auditoriu. „Můj ctihodný oponent se vám snaží vnutit myšlenku, že otrokářství je unikátní zlo, morální bahno, jaké nemá v análech civilizace obdoby. Žádám vás, abyste tuto problematiku vnímali jinak. Je to koneckonců pouze pojmenování toho, co lidé praktikují všude na světě, ať už ve Virginii, v Guineji, nebo Manchesteru. Moc silných a bohatých nad slabými a chudými.“

Fairchild se nadechl k další námitce, avšak Mungo si ho nevšímal.

„Tato pravda vám nemusí být příjemná, ale sám za sebe vám mohu říci, že bych raději žil jako otrok na plantáži podobné Windemere než jako takzvaný svobodný člověk v přádelně někde v hrabství Lancashire. To jsou totiž skuteční otroci.“

Rozhlédl se po přečpaném sále. Jen letmo, ale všichni přítomní cítili, jako by jeho pohled ulpěl přímo na nich. Na dámské galerii se vějíře rozkmitaly rychleji než jindy.

„Má slova možná urážejí váš morální útlocit. Nebudu se za to omlouvat. Místo toho vás žádám, abyste přemohli znechucení a podívali se na předkládaný návrh s otevřenou a upřímnou myslí. Pokud si sladíte čaj cukrem ze Západní Indie nebo kouříte virginský tabák, podporujete otroctví. Pokud váš otec vlastní přádelnu, kde se zpracovává alabamská bavlna, nebo banku, která financuje plavby lodí liverpoolských majitelů, opět podporujete otroctví.“

Pokrčil rameny. „V žádném případě vás neodsuzuji. Nekladu si nárok na žádné vysoké morální ctnosti. Ale existuje jeden hřích, který mi nikdo nemůže připisat – nebudu si hrát na pokrytce a ronit krokodýlí slzy nad vlastní volbou. Pokud se mnou souhlasíte, žádám vás, abyste hlasovali proti návrhu.“

Posadil se a v sále se na okamžik rozhostilo hrobové ticho. Pak se v zadních řadách ozval potlesk, zprvu jen nesměle, ale vlna rychle sílila, až se síň otřásala ozvěnou. Studenti nemuseli souhlasit s jeho politickými názory, dokázali však ocenit bravurní vystupování.

I když ne všichni. Se silícím aplausem sílila i odvetná baráž bučení a písnotu. Ozvaly se výkřiky „ty vrahu“ a „máš na rukou krev“.

Mungo klidně seděl a těšil se z rozporuplných reakcí.

„Klid v sále!“ křičel předsedající. „Shromáždění se nyní rozdělí.“

Všichni přítomní se seřadili před dvojími dveřmi. Ti, kdo hlasovali „ano“ zamířili ke dveřím vpravo, k těm levým se vydali odpůrci návrhu. Řada souhlasících byla znatelně delší, ale překvapivý počet účastníků zasedání mířil na druhou stranu. Mungo je ze svého místa sledoval a rty měl stále zvlhně v úsměvu.

Předsedající vyhlásil výsledek. „Pravá strana pro návrh – dvě stě sedm. Levá proti návrhu – sto osmnáct.“

Mungo pokýval hlavou a přijal verdikt s naprostým klidem. Potřásl si rukou se svými podporovateli, pak uchopil dvě skleničky vína a přešel sál k místu, kde Fairchild rozmlouval s přáteli. Vložil mu do ruky sklenku.

„Blahopřeji,“ prohlásil Mungo. „Mluvil jste velmi přesvědčivě.“

Fairchild si vzal sklenku jen neochotně. Podle ustálených zvyklostí se debaty v klubu soustředily na rétorické a argumentační umění, důležitější než vítězství nebo porážka bylo gentlemanské chování po hlasování. Ovšem Fairchild nedokázal opovržení vůči Američanovi skrýt.

„Berete svou porážku statečně,“ připustil.

„To proto, že jsem neprohrál,“ odpověděl Mungo ospale s typickým přízvukem rodné Virginie.

„Slyšel jste výsledek hlasování. Můj návrh získal převahu téměř dvě ku jedné. Prohrál jste.“

„Vůbec ne,“ namítl Mungo. „Vsadil jsem deset guinejí, že získám alespoň sto hlasů proti návrhu. Nikdo jiný nevěřil, že bych mohl dostat více než padesát. A přestože je morální vítězství velmi příjemné, já dávám přednost zlatu ve své kapse.“

Fairchild vykulil oči. „Mělo mě napadnout, že už jste na otrokářství vydělal hromadu peněz,“ bylo vše, nač se zmohl.

„Ale kdepak. Můj otec se slavnostně zavázal, že po jeho smrti získají všichni jeho otroci svobodu. Poslední vůle v tomto smyslu leží u notáře. Budu si muset teprve hledat vlastní cestu, jak zbohatnout.“ Mungo poklepal Fairchildovi na rameno. „Takže sám vidíte, že na instituci, kterou tak nenávidíte, nevydělám ani halíř. Zatímco vaše živobytí,“ široce se usmál, „bude zcela závislé na obchodu s otroky.“

Fairchild se málem zakuckal vínem. „Jak se opovažujete...?“

„Nastoupíte k protiotrokářské eskadře, že? Budete tedy placen za zajištění otrokářských lodí.“

„Ano.“

„A to je velmi úctyhodné a vznešené povolání,“ souhlasil Mungo. „Ale pokud se vám skutečně podaří vymýtít obchod s otroky, ocitnete se bez práce. Takže je ve vašem vlastním zájmu, aby otrokářství přežilo.“

Fairchild na něj zděšeně zíral. „Dohadovat se s vámi je jako dohadovat se se samotným ďáblem,“ stěžoval si. „Bílá je černá a černá je bílá.“

„No vidíte, a já bych si myslel, že zrovna vy budete zastávat myšlenku, že černí a bílí jsou rovnocenné lidské bytosti. Jsou...“

Mungo se zarazil. Sál byl stále plný korzujících studentů, kteří popíjeli a rozmlouvali a pokračovali v argumentaci. Ale davem si tvrdě razil cestu jakýsi mladý muž, který odstrkoval ostatní z cesty a vyrážel jim z rukou skleničky.

Mungo ho poznal, až když se probojoval dopředu – Sidney Manners, podsaditý mladík, který se dostal na Cambridgeskou univerzitu jen díky tomu, že jeho otec vlastnil polovinu hrabství Lincolnshire. Mohutným krkem, širokými rameny a těžkým oddechováním připomínal výstavního býka.

„Hledal jsem vás,“ řekl Mungovi.

„Doufám, že vás to příliš nevyčerpalo. Mě je celkem snadné najít.“

„Těžce jste urazil mou sestru.“

„Urazil?“ Mungo se usmál. „Máte špatné informace. Zahrnul jsem ji komplimenty.“

„Svedl jste ji!“

Mungo pohrdavě mávl rukou. „Tam, odkud pocházím, gentlemani o takových věcech nemluví.“

„Tak proč jsem o tom slyšel od pěti různých lidí?“ Manners přistoupil o krok blíž. „Říkají, že jste se jí zmocnil na kůru v kapli Nejsvětější trojice během zkoušky pěveckého sboru.“

„To není pravda. Stalo se to během večerní pobožnosti.“

Manners vytřeštil oči. „Vy to nepopíráte?“

„Popírám, že bych ji přinutil udělat cokoliv proti vlastní vůli. Ale mohu vás ujistit, že kdybych se o to snažil, jen s obtížemi bych odolával jejímu svádění.“

Mungo opatrně odložil sklenku a spiklenecky přimhouřil oko. „Musím uznat, že vaše sestra je velmi zbožná dívka. V kapli vždy klesne na kolena.“

Manners v obličejí zfalověl, límec napjatý kolem krku hrozil prasknutím. S obtížemi lupal po dechu, brada mu poklesla, ale tupě zející ústa nevydala ani hlásku.

Nakonec jeho hněv vybuchl jediným možným způsobem. Rozmáchl se a divoce vyrazil zařatou pěstí proti Mungově bradě.

Urostlá, svalnatá postava mu dávala sílu, ovšem zcela postrádal trénink. Zato Mungo boxoval každý týden, cvičil s bývalým šampionem Anglie, který se na odpočinek uchýlil do Cambridge. Snadno uhnul Mannersově ráně, popadl ho za paži, podrazil mu nohy a shodil ho na zadek.

Manners sebou na zemi neohrabaně škulal. Mungo na něj shlédl a vteřinku mu oči zaplály vztekem tak divokým, že by se každý, kdo ten pohled postřehl, obával o Mannersův život. V tom okamžiku by nikdo nemohl pochybovat, že Mungo St. John je schopn všeho.

Pak zloba pominula stejně rychle jako letní přeháňka a na Mungovy rty se vrátil úsměv. Kývl na kruh diváků kolem sebe. Ustoupili, i když od něho nemohli odtrhnout zrak, zaujatí představením a vyděšením Mungovou silou.

„Omluvte mě laskavě, pánové.“

Kráčel ke dveřím a přeplněný sál se před ním rozestupoval. Za sebou slyšel, jak se Manners zvedá z podlahy, ale neohlédl se. Venku si nasadil klobouk a zamířil ke své koleji. Byl teplý letní večer, ale zdaleka ne tak teplý jako doma ve Virginii. Windemere se teď zelená, jak pracovníci přesazují mladé tabákové výhonky ze zimních pařenišť na pole.

Studium v Cambridgi se mu líbilo. Naučil se vše, co mohl, získal několik vlivných přátel, kteří mu v budoucnu mohou pomoci, a seznámil se s mnoha mladými dámami jako Clarissa Mannersová, jež dychtily podělit se s ním o svůj půvab. Ale rád se vrátí domů.

Nad vysokou věží kostela svaté Marie stoupal zářivý měsíc, když Mungo odbočil do Trinity Street. Bylo již po večerce a brána koleje bude zamčená, ale to ho neznepokojovalo. Uzavřel vzájemně výhodnou dohodu se starým Chapmanem, vrátným.

„St. Johne!“

Z ústí ulice na něj křikl rozzlobený hlas. Mungo šel dál.

„St. Johne! Stůj, jestli nejsi zbabělec.“

Mungo se zastavil a pomalu se otočil. „Ze zbabělosti mě ještě nikdy nikdo neobvinil.“

Na konci ulice se ve světle lampy rýsovala Mannersova silueta. Nebyl sám. Vedle něj stáli dva přátelé, robustní mládenci s širokými rameny a mohutnými pěstmi. Jeden z nich držel v ruce pohrabáč, druhý svíral za hrdlo láhev od vína.

„Kdybys byl gentleman, vyzval bych tě na souboj,“ poškleboval se Manners.

„Kdybys ty byl gentleman, s radostí bych přijal. Ovšem protože tomu tak očividně není, rozloučím se s přáním dobré noci.“

Mungo cvrnkl do klobouku a odvrátil se, jako by zcela ignoroval ozbrojené muže za sebou. Manners za ním chvíli hleděl, ohromený soupeřovou bezstarostností, ale pak ho ovládl vztek. Zavrčel jako pes a zaútočil.

Mungo za sebou slyšel kroky na dlažbě. Jak se k němu Manners blížil, bleskurychle se otočil na špičkách a zasadil protivníkovi dokonale umístěný úder na bradu. Manners ztuhl a zakvílel bolestí. Mungo pokračoval třemi rychlými zásahy do žeber, po nichž Manners odvrávorál a svíral si břicho.

Dva mladíci přispěchali svému druhovi na pomoc. Kroužili kolem Munga na nemotorných nohou mužů, kteří něco vypili. Američan je pozorně sledoval a zvažoval, jaký účinek na ně bude alkohol mít. Zřejmě je zpomalí, ale jejich jednání může být nepředvídatelné.

Vyčkávali a vzájemně se povzbuzovali. Nechtěli dopadnout jako Manners, ale také nechtěli vypadat jako padavky. Konečně ten s pohrabáčem přiskočil k Mungovi.

„Já tě naučím, ty americký bastarde!“